

Permoníci

Pracovný zošit k finančnej gramotnosti
pre deti do 8 rokov

Meno a trieda

SPEŇAZÍ NBS

Učte sa o peniazoch s odvážnymi permoníkmi

V rukách držíte pracovný zošit, ktorý môžete používať na vyučovacích hodinách alebo počas mimoškolských aktivít ako pomôcku na výučbu finančnej gramotnosti.

Každá kapitola sa začína príbehom, v ktorom permoníci spoznávajú peniaze a venujú sa jednej z tém: peniaze, zarob, míňaj, šetri, požičaj, ochráň. Príbeh môžete čítať nahlas alebo využiť audionahrávku a podporiť ju písaným textom.

Na príbeh nadväzujú úlohy zamerané na porozumenie textu, matematické úlohy a kreatívne úlohy vhodné na samostatnú aj skupinovú prácu. Úlohy, okrem prvej, ktorá overuje čítanie s porozumením, rozširujú vedomosti získané v príbehoch.

Vydala Národná banka Slovenska v rámci vzdelávacích aktivít pod značkou Speňazí. Pracovné listy sú pripravené tak, aby napĺňali ciele Národného štandardu finančnej gramotnosti 1.2 pre 1. stupeň ZŠ (témy 2 až 5, úroveň 1).
Rok vydania: 2025, 2. vydanie

ISBN: 978-80-8043-252-2

Obsah

PENIAZE:

Ako permoníci objavili peniaze

6 - 19

ZAROB:

Ako si Barborka a Klimko našli prácu

20 - 31

MÍŇAJ:

Ako sa permoníci učili hospodáriť s peniazmi

32 - 43

ŠETRI:

Permoníci a dobrodružstvo na zlatom potoku

44 - 55

POŽIČAJ:

Ako Barborka splatila požičané

56 - 67

OCHRÁŇ:

Ako sa permoníci dostali do Bratislavy

68 - 80

1. KAPITOLA

PENIAZE

Ako permoníci objavili peniaze

Vypočuj si príbeh.

Kde bolo, tam bolo, pod siedmimi horami, hlboko pod zemou, žili malí škriatkovia. Nikto ich poriadne nevidel, ale každý rád rozprával, ako asi vyzerajú. Kremnickí baníci ich nazvali permoníci a zhodli sa na tom, že správny permoník má byť maličký s veľkou hlavou a musí mať poriadnu čarovnú bradu. Na hlave nosí čiapocku a v ruke drží lampášik, aby si v tmavých chodbách posvietil na cestu.

Hovorí sa, že čerstvý vzduch a slniečko podporujú zdravie a rast. V podzemných jaskyniach sa však čerstvý vánok hľadá ťažko a slnečné lúče ešte ťažšie. A možno práve preto boli permoníci takí malinkí. Väčšinu života trávili pod zemou. Na povrch chodili len málo a svet ľudí poznali najmä cez baníkov. Verili, že sú to najbohatší ľudia na svete. Baníctvo bola síce ťažká práca, ale podľa permoníkov určite stála za to zlato, čo získavali. Netušili, že baníci síce zlato hľadajú, ale všetko musia odovzdať a za svoju prácu dostanú len pár drobných.

Takto premýšľali aj dvaja kamaráti Klimko a Barborka. Boli to permonické deti, no odvahy mali za dvoch dospelých. Každý deň po škole sa spolu túlili v podzemí a hľadali nové cestičky. Na svojich výpravách objavili nejednu tajnú skrýš a často pozorovali prácu v bani.

Jedného dňa kamaráti opäť čakali vo svojej skrýši na baníkov. Ako vždy začuli búchanie klopačky, nástroja, ktorý oznamoval začiatok práce. Čakali a čakali, no baníci tentoraz nechodili...

Okolo nich zrazu stúpila biela hmla a po chvíli opäť zmizla.

„Čo to bolo?“ spýtala sa Barborka. „Odkiaľ prišla tá hmla?“ „Nooo... a aj tá klopačka znela akosi inak!“ čudoval sa Klimko. „Asi je pokazená.“

Aj baňa zrazu vyzerala akosi inak. Akoby bola už dlho opustená. Odrazu permoníci začuli krik a dupot. Miesto baníkov sa však do podzemného tunela nahrnula kopa detí. Boli čudne poobliekané, všetko chytali a všade chodili. Keby boli Klimko s Barborkou čo i len o kúsok väčší, deti by ich určite boli objavili. Ako tak deti behali hore-dole po bani, jednému chlapcovi z ruky vypadlo čosi guľaté a guľalo sa to presne k Barborkiným nohám. Obaja s úžasom všetko sledovali.

„Čo sa to deje, Klimko?“ šepkala Barborka.

„To veru neviem, Barborka,“ priznal Klimko. „Možno sme sa pomýlili a toto je nejaká iná baňa.“

Kým sa naši kamaráti čudovali, v bani to utíchlo. Čudná výprava odišla a všetko navôkol bolo zas opustené. Barborka opatrne zdvihla zo zeme zvláštny predmet, čo sa k nej zakotúľal. Bola to minca, o tom nebolo pochyb, ale nie taká, o akej sa učili v škole. Na hrivny ani zlatky, ktorými sa v permonických časoch platilo, sa ani trochu nepodobala. V prvom rade ten peniaz vôbec

nebol zo zlata. To bolo permoníkom jasné. Ved' predsa rozoznajú skutočné zlato od toho falošného! Na minci bolo vyrazené číslo jeden a veľkými písmenami napísané EURO.

„Toto je riadny objav!“ skríkol Klimko.

„Mali by sme preskúmať, odkiaľ to deti majú,“ s nadšením dodala Barborka a bez ďalších slov sa vybrali smerom, kadiaľ pred chvíľou deti vyšli z bane. Rýchlo prebehli cez štôľňu až k veľkej bráne. Našli ju pootvorenú a vykukli von.

Permoníci chodia z podzemia len málokedy. Pre Klimka a Barborku to bolo prvýkrát. Doteraz poznali svet ľudí iba zo školy, z bane a rozprávania svojich starých rodičov. Prvý raz videli slniečko, oblaky aj krásny les. Všetko tak nádherne voňalo a vtáčiky veselo čvirikali. Na deti skoro zabudli.

Z očarenia ich vytrhol až známy krik a dupot. Pred sebou zbadali skupinku detí v sprievode dospelákov. Kráčali lesnou cestičkou. V rukách držali čudné škatuľky, do ktorých občas pozerali, potom do nich ťukali, niektorým zo škatuliek vychádzali blesky alebo sa z nich ozývali rôzne zvuky.

Klimko a Barborka nenápadne sledovali ľudí až na kraj lesa, kde ich čakalo ďalšie prekvapenie. Pred sebou zbadali veľa domov. O nich sa učili a vedeli, že je to mesto Kremnica. Nevyzeralo však ako na obrázkoch v škole.

Domy boli príliš veľké, ulice širšie a plné čudných ľudí. Mnohí len tak postávali, posedávali a hľadeli na tie budovy. Obzvlášť na veľký dom na kopci so špicatou vežou. Permoníci pomaly začínali chápať, že sa akýmsi zázrakom dostali do iného sveta, do nášho sveta. Klimko potiahol Barborku za ruku a ukázal jej nápis na jednej z budov. MINCOVŇA, bolo na nej uvedené.

„Pozri, tam nám určite povedia, čo je to za peniaz.“

Tak sa naši kamaráti dostali až do mincovne v Kremnici. Dnu sa im podarilo prešmyknúť ľahko. Keďže boli maličkí, nikto si ich ani nevšimol. Nepozorovane chodili okolo vitrín s peniazmi, až objavili ďalšie dvere s nápisom PREDAJŇA. Klimko a Barborka síce netušili, čo sa v „predajni“ robí, ale vošli dnu. A ocitli sa na najúžasnejšom mieste, aké v živote videli. Všade naokolo boli police a skrinky.

A čo vám na tých skrinkách všetko bolo! Hračky, peniažky, obrázky a rôzne náramky. Klimko hneď zbystril, lebo na jednej z políc stála celá armáda nádherných cínových vojačikov.

„Barborka, Barborka, pozri na tých vojačikov, presne, ako sme sa učili v škole... takého vojačika musím mať!“ básnil Klimko, no Barborka ho vôbec nepočúvala. Objavila totiž stojan s náramkami, prívieskami, retiazkami... proste so všetkým, čo si dievčatká môžu priať.

Najskôr nechápali, prečo v „predajni“ každý chodí akejsi tete za skrinkou ukazovať veci, a prečo jej dávajú peniaze aj kadečo iné. Mysleli si, že to je asi nejaká kráľovná, ktorej dávajú dary a rozhoduje, kto si čo môže zobrať.

Po chvíľke pozorovania však pochopili, ako to v „predajni“ funguje. Vyberiete si niečo, čo sa vám páči a za to dáte tete „predavačke“ peniaz. Niekedy jeden, niekedy viacero, dokonca deti občas vybrali miesto peňazí aj papieriky alebo akési kartičky. Teta predavačka si všetko ukladala do zvláštnej pokladnice.

„Tá asi bude bohatá a ani sa toľko nenarobí ako naši baníci,“ šepala Barborka Klimkovi.

Tento svet sa im veľmi páčil. Rozhodli sa, že sa o moderných ľuďoch musia dozvedieť viac. Dnešná výprava ich však veľmi unavila, a tak si povedali, že pôjdu domov trochu si oddýchnuť a vrátia sa opäť zajtra.

Zopakuj si, čo už vieš a nauč sa niečo nové.

1 Zodpovedaj tieto otázky celou vetou:

Ako sa volajú permoníci z rozprávky?

Pod akým mestom na Slovensku bývajú?

Koľko peňazí našli permoníci v jaskyni?

Čím všetkým platili deti v predajni?

Naše peniaze
sa volajú euro.
Označujeme ich
symbolom €.

2

Nacvič si písanie symbolu €.
 Môže sa ti to do budúcnosti hodiť.

3

Klimko a Barborka objavili v jaskyni takúto slovenskú 1-eurovú mincu. Pozoruj ju a opíš, ako vyzerá.

Akú má farbu?

Čo je napísané na prednej strane?

Čo je nakreslené na prednej strane?

Čo je napísané na zadnej strane?

Čo je nakreslené na zadnej strane?

Vieš, že...

všetky euromince majú rovnakú prednú stranu. Volá sa spoločná strana. Zadná strana mince sa nazýva národná a každá krajina si môže na ňu dať vlastné motívy.

4

Pozri, aké rôzne národné strany euromincí existujú. Vieš zistiť, z ktorej krajiny je ktorá minca?

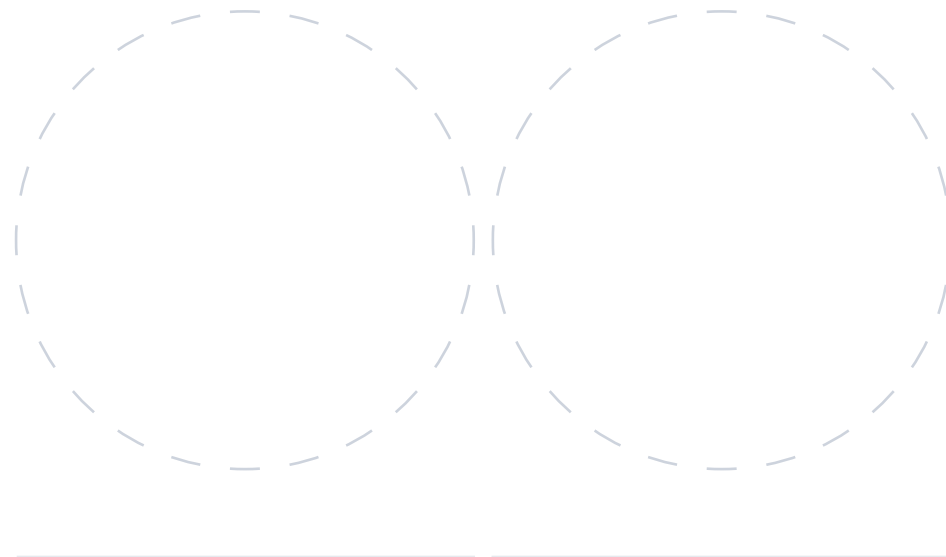

5

Ako by mala vyzerieť eurominca? Nakresli svoj návrh 1-eurovej mince.

Predná - spoločná strana mince

Zadná - národná strana mince

6

Pomôž Barborke a Klimkovi rozdeliť si 1 euro na eurocenty. Nájdi aspoň 2 riešenia.

Príklad: 1 euro = 50 centov + 50 centov

Tvoje návrhy:

7

Poznáš eurá podľa farby?

- A. Mince a bankovky nazývame aj hotovosť. Doplň do obrázkov peňazí správne ich číselnú hodnotu.
- B. Zoraď hotovosť podľa hodnoty od najmenej po najväčšiu. Poradie vpíš do štvorčekov.

8

Permoníci zatiaľ netušia, aký veľký je svet. Ty však určite vieš, že žijeme na Slovensku a máme 5 susedných krajín. Vieš aj to, že len jeden náš sused používa euro?

Eurom platíme nielen na Slovensku. Používa ho až 21 krajín, ktoré spoločne voláme eurozóna.

- A. Pozoruj mapu a vypíš, s akými krajinami susedí Slovensko.

- B. Nájdi na mape krajinu, v ktorej sa tiež používa euro, a vyfarbi ju. Stačí nájsť symbol eura. Pamätáš si ho?

9

Permoníci v Kremnici ukryli peniaze.
Dokážeš ich nájsť?

A. Nájdi na obrázku tieto mince a bankovky.

B. Spočítaj, koľko peňazí permoníci skryli.

+

+

+

+

=

Vieš, že...

Kremnica sa nachádza v srdci Slovenska?

Viaže sa k nej veľa povestí spojených
so zlatom a s permoníkmi.

V Kremnici od nepamäti baníci ťažili zlato
a striebro. V meste sídli mincovňa, ktorá
nepretržite už takmer 700 rokov razí mince.

A práve z nej pochádzajú naše
slovenské euromince.

Bonusová úloha na doma:

Mince z akých krajín sa nachádzajú u vás doma? Skús nájsť
v peňaženke či prasiatku čo najviac národných motívov.
Napíš, ktorá eurominca sa ti najviac páči a prečo.

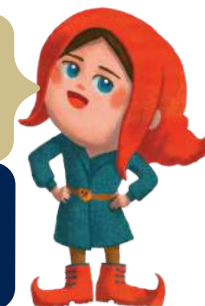
2. KAPITOLA

ZAROB

Ako si Barborka a Klimko našli prácu

Vypočuj si príbeh.

ZAROB

Potom, ako sa naši permoníci Klimko a Barborka vrátili domov, zážitky z Kremnice im nedali spať. Pokúšali sa dostať späť do moderného sveta a každý deň po škole čakali v skrýši na ukričané deti. Vždy však prišli len baníci. Sklamaní kamaráti už pomaly prestávali veriť, že sa im podarí znova sa dostať medzi deti. Jedného dňa, ako tak čakali vo svojej skrýši, skrsol Barborke v hlave nápad.

„Klimko, možno treba niečo urobiť, aby sme sa tam dostali! Čo sme to vtedy presne robili?“

Skúšali zopakovať všetko presne tak ako naposledy. Klimko začal klopať prstami o skalú a Barborka nedočkavo dupkala nohami. Keď začuli klopačku, zadržali dych a čakali. Zrazu sa zjavila známa hmla a na chvíľu bolo všade bielo.

„Podarilo sa!“ skríkla Barborka.

Permoníci počkali, kým čarovná hmla opadla a hneď sa aj vybrali lesnou cestičkou do mesta. Ich kroky viedli priamo do predajne.

Tam bolo všetko ako prvýkrát. Deti behali okolo políc, pochytili každú hračku, teta predavačka zbierala peniaze. Po krátkom pozorovaní sa Klimko odhodlal k odvážnemu kroku. Prišiel k jednému dievčatku, ktoré stálo pri pokladnici, a poťahal ho za lem sukničky.

„Ahoj, ja som Klimko,“ predstavil sa.

„Ó, ty si aký maličký!“ Zhíklo dievčatko a hneď nato sa opýtalo: „Čo by si chcel?“

„Aký je to peniaz?“ zisťoval Klimko a ukázal dievčatku mincu, ktorú našli v bani. „A kde ich môžeme získať viac?“

Dievčatko sa usmialo a múdro odvetilo.

„Ved' to je euro. Takých má moja mama celú kopu. Berie ich z bankomatu, a keď jej doma pomáham, tak mi z nich dá. Za eurá nakupujeme jedlo aj sladkosti. No a keď ich náhodou nemáme, môžeme zaplatiť aj kartou z banky.“

Permoníci pozorne počúvali. Dievčatko im ešte prezradilo, ako vyzerá bankomat, na čo slúži a kde sa nachádza. Kamaráti sa poďakovali a s radosťou sa vybrali rovno k nemu. Vybrať peniaze predsa zvládnu aj oni.

Našli ho kúsok od mincovne. Najskôr len pozorovali, ako to funguje. Ľudia vždy prišli, trochu doň ťukali, niečo vkladali a nakoniec vyberali. Bankomat rozdával peniaze presne tak, ako hovorilo dievčatko.

Konečne sa zdalo, že už má každý okoloidúci peňazí dosť a štedrý prístroj ostal osamotený. Klimkovi viac nebolo treba. Potiahol Barborku za ruku a už aj oni stáli pri bankomate a ťukali. Skúšali kadejaké triky, no peniaze im nevydal.

Barborka premýšľala, čo asi robia zle. Videli, ako ľudia do bankomatu predtým niečo dávali. Lenže permoníci si so sebou nič na vkladanie nepriniesli.

„Možno potrebujeme tú kartu z banky, čo spomínalo dievčatko,“ zhodnotila nakoniec. „Pozri, Klimko, tu nám ju určite dajú.“

Ukázala smerom k veľkým skleneným dverám vedľa bankomatu, ktoré sa

samy otvárali a zatvárali, keď niekto okolo nich prešiel. Nad nimi bolo veľkými písmenami napísané BANKA.

A tak sa permoníci dostali k ujovu bankárovi. Bol to vysoký pán, ktorý bol na prvý pohľad veľmi múdry a bohatý. Mal aj kravatu, aj vyleštené topánky, tvár mu zdobili okuliare so zlatým rámom a vlasy mal sčesané na stranu. Úplne iný ako baníci, ktorých vídali permoníci v podzemí.

„Dobrý deň, počuli sme, že tu dávate karty,“ oslovila nesmelo bankára Barborka. „Mohli by ste nám, prosím, tiež jednu dať?“

„A na čo potrebujete kartu, deti?“ čudoval sa ujo bankár.

„Chceme si s Barborkou vybrať nejaké peniaze z bankomatu a bez karty to asi nejde,“ doplnil Klimko.

„No karta vám, deti, stačiť nebude. Na to, aby ste si vybrali z bankomatu alebo kartou platili, musíte si peniaze najskôr zarobiť. Z práce vám potom pošlú peniaze k nám do banky na váš účet. A k takému účtu dostanete kartu, s ktorou tie peniaze môžete míňať,“ začal im vysvetľovať ujo bankár.

To bolo pre permoníkov príliš veľa nových informácií... účet, karta, pošlú, vyberú. Pochopili však jedno. Bankomat teda nie je až taký úžasný. Nedáva peniaze len tak a ľudia si vyberú len toľko, koľko si na účet predtým vložili alebo si zarobili.

„Takže musíme pracovať,“ špekulovala Barborka, „inak sa k peniazom nedostaneme!“

„Ale kde?“ dumaľ Klimko.

Ako tak premýšľali, spomenuli si na tetu predavačku a peniaze, ktoré jej ľudia dávali do pokladnice. Išli sa teda opýtať do predajne v mincovni, či by sa tam pre nich nenašla nejaká práca.

A veru sa našla. Teta predavačka sa volala Janka a bola veľmi milá. Permoníkom chcela pomôcť. Preto im navrhla, aby jej postrážili obchod, kým si odbehne do banky a za to dostanú „výplatu“. Permoníkom sa to pozdávalo.

Nechali tetu Janku, aby šla po svojom a pustili sa do predávania. A aj sa im darilo. Klimko si k pokladnici prisunul stoličku, postavil sa na ňu a všetko účtoval. Barborka chodila medzi ľuďmi a ponúkala výrobky ostošest. V hlave si obaja prepočítavali, ako

veľa zarobia, keď toho toľko predajú.

Keď sa teta Janka po hodine vrátila, mali už v pokladnici pekný zárobok. Rozdelili ho pre istotu na dve kôpky, aby si každý zobral svoju výplatu rovným dielom.

„Ale takto to predsa nefunguje, detičky!“ rozosmiala sa teta Janka.

„Za prácu v obchode nedostávame všetko, čo sme do pokladnice vložili. Majiteľ obchodu predsa musí najskôr veci nakúpiť, zaplatiť musí aj nájomné za predajňu, aj elektriku uhradiť a tiež mne za prácu dať výplatu. Až to, čo potom v pokladnici ostane, je jeho zárobok. A to ani nehovorím o ďalších veciach, ktoré musíme v dospelom svete platiť. Napríklad dane a odvody. Ale vy sa tým netrápte, deti. Tu je pre každého päť eur za to, že ste mi pomohli. A ak chcete, prídte mi pomôcť aj zajtra.“

Teta Janka podala každému jednu päťeurovú bankovku. Permoníci boli trošku sklamaní, že dostali len jeden peniaz, ale o to viac ich zaujímalo, čo to tá 5-eurovka vlastne je. Sľúbili, že prídu zajtra na poludnie, aby zas postrážili obchod, kým bude Janka na obedňajšej prestávke. Potom sa rozlúčili a odišli z predajne.

Vonku zbadali ľudí, ako posedávajú na schodoch kamennej fontány v strede námestia. Bolo krásne počasie a nechcelo sa im ešte odísť domov do podzemných chodieb. Prisadli si teda k skupinke ľudí a začali skúmať svoj čudesný peniaz. Bankovku mali v ruke prvý raz.

Na slniečku sa papierik pekne ligotal a číslo 5 mal na sebe hneď niekoľkokrát. Na zadnej strane bol zvláštny symbol. Akési pokazené C s dvoma čiarkami uprostred. Ako tak peniaz skúmali z každej strany, začuli ľudí rozprávať sa o nejakom múzeu mincí. Vraj sa v ňom o peniazoch dozvedia úplne všetko.

„To je naša šanca,“ pomysleli si permoníci. „Zajtra to múzeum nájdeme a všetko o peniazoch zistíme.“

Zopakuj si, čo už vieš a nauč sa niečo nové.

1

Zodpovedaj tieto otázky celou vetou:

Čo robili ľudia, ktorých sledovali permoníci pri bankomate?

Kde vypomáhali Klimko a Barborka, aby si zarobili peniaze?

Koľko peňazí za to dostali?

Do akého múzea chceli permoníci ísť na konci príbehu? A prečo?

2

Klimko a Barborka mohli pracovať v predajni, lebo sú v rozprávke. V skutočnom živote však deti pracovať nesmú. Ako teda môžeš získať peniaze ty? Napíš svoje nápady.

3

Permoníci zarobili v predajni každý 5 €. Čo by si za to mohli kúpiť? Zakrúžkuj len veci, ktoré podľa teba stoja menej ako 5 €.

rožok

mobil

korčule

lego

dovolenka

lízanka

auto
na ovládanie

pero

Vymysli, čo sa ešte dá kúpiť za 5 €.

4

Čo chceš robiť, keď vyrastieš?

A. Nakresli svoju prácu snov.

B. Napíš, akú vlastnosť a vzdelanie potrebuješ na svoju vysnívanú prácu.

Príklad: byť odvážny - policajt, vysokú školu - lekár

5

Pri niektorých povolaniach potrebujeme k práci aj rôzne pomôcky. Vieš, kto používa tieto nástroje? Spoj správne dvojice.

učiteľ

lekár

predavačka

fotograf

kuchár

policajt

6

Permoníci chceli, rovnako ako ľudia v Kremnici, vybrať peniaze z bankomatu. Tak ľahko to však nepôjde. Vieš, čo musia urobiť, aby im dal bankomat peniaze? Označ správne poradie krokov.

Mať prácu

Zvoliť sumu, koľko chcem vybrať

Zobrať si peniaze

Dať kartu do bankomatu

Dostať výplatu na účet

Zadať PIN

7

Vieš, ako inak sa dajú získať peniaze okrem práce? Spoj obrázky so správnymi názvami príjmov.

Prenájom

Dôchodok

Úroky zo sporenia

Práceschopnosť (choroba)

Materský / rodičovský príspevok

8

Ako sa volajú peniaze, ktoré dostávame za prácu? Nájdi v 8-smerovke 12 slov, ktoré súvisia s peniazmi. Zvyšné písmená zakrúžkuj.

	K	A	R	T	A	V	
A	Y	B	E	R	T	O	P
B	A	N	K	O	V	K	A
T	Ý	Á	L	M	P	Y	L
A	P	K	A	I	C	K	A
L	I	U	M	N	A	O	T
P	N	P	A	C	Á	R	P
	A	Y	R	E	V	Ú	

Karta, bankovka, platba, reklama, mince, práca, akcia, úvery, úroky, potreby, nákupy, PIN

Bonusová úloha v triede:

Zahrajte sa v triede na remeselníkov. Každý ukáže spolužiakom jedno povolanie a ostatní hádajú, akú prácu robí vybraný žiak. Skúste ukázať čo najviac rôznych povolanií.

3. KAPITOLA

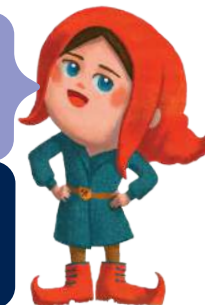
MÍŇAJ

MÚZEUM
MINCÍ A MEDALÍÍ
V KREMNICI

Ako sa permoníci učili hospodáriť s peniazmi

Vypočuj si príbeh.

Potom, čo sa Klimko a Barborka dostali k svojim prvým bankovkám, prišiel deň ich míňania. Ako si zaumienili, nasledujúce ráno sa opäť vybrali z podzemia do sveta ľudí a ich prvé kroky smerovali do Múzea mincí a medailí.

Veľkou drevenou bránou vstúpili dnu, vyšli pár schodov a objavili usmievajúcu sa pani pri pokladnici.

Bola to teta Agátka, ktorá v múzeu pracuje ako sprievodkyňa a vie o peniazoch viac než ktokoľvek iný. Za vstup do múzea si od každého z nich vypýtala euro päťdesiat.

„Toľko však nemáme!“ posmutnela Barborka. „Zarobili sme včera len túto päťku.“

Pani Agátka sa na permoníkov chápavo usmiala a vysvetlila im pravdu o peniazoch.

„Aj keď je päťdesiat vyššie číslo ako päť, centy majú hodnotu nižšiu ako celé eurá. Preto je päť eur viac ako jedno euro a päťdesiat centov.“ Zároveň ich zaslala do pravidiel rozmieňania.

„Ak nemáte presnú sumu, ja vám rozdiel vydám,“ povedala, a aby lepšie pochopili, čo je vlastne rozmieňanie a vydávanie, názorne im to ukázala.

Zobrala si od Barborky päťeurovku a vedľa nej vyložila na kôpku z pokladnice jednu dvojeurovú mincu, dve jedoeurové a dve 50-centové.

„Vidíte, na oboch stranách máme rovnakú sumu, päť eur tu a spolu na kôpke päť eur aj v minciach. Teraz si zoberiem od vás bankovku a dám vám mince. Vy mi z nich zaplatíte 1,50 € za vstup a zvyšné peniaze vám ostanú. Tomu hovoríme výdavok.“

Takto isto potom rozmenila aj Klimkovu bankovku. Permoníci si ešte párkrát vyskúšali rozmeniť peniaze a potom už prešli do samotného múzea.

Aj keď zvonku tak nevyzerá, Múzeum mincí a medailí má až 5 poschodí. Dozviete sa v ňom všetko o peniazoch z minulosti aj zo súčasnosti.

Úplne dole, na 1. poschodí, nájdete dokonca banskú štôľňu. Tu sa naši kamaráti cítili ako doma.

Zo stien bolo cítiť vlhkosť, na jednej strane bol dokonca na stene knecht, lano, po ktorom sa spúšťali do podzemia ich baníci.

Keď permoníci porovnali každý kúsok podzemia so svojou baňou a uznali, že je všetko, ako má byť, zobrala ich Agátka na vyššie poschodia.

Klimka najviac zaujali rôzne obrázky na bankovkách na 4. poschodí, pre Barborku zas bolo najzaujímavejšie pozorovať triedičky a počítačky mincí. Obaja permoníci sa odmerali aj na špeciálnom cento-metri z jednocentových mincí. Poslednou

zastávkou bola mučiareň, ktorá v minulosti naháňala hrôzu každému, kto nemal čisté svedomie.

V múzeu by vedeli permoníci stráviť pokojne celý deň. Čakala ich však práca v predajni a tešili sa aj na to, že si konečne niečo kúpia. Klimko mal úplne jasno v tom, po čom túži. Odkedy ho videl prvý raz, nevedel zabudnúť na cínového vojačika z predajne. Navyše stál presne 3,50 €, koľko ostalo Klimkovi vo vrecku.

„To nemôže byť náhoda!“ utvrdzoval sa v tom, že sa rozhodol správne.

„Klimko?? Ale keď si všetko minieš, nič ti už neostane. Čo keby si si vzal tohto lacnejšieho vojačika?“ presviedčala ho Barborka, ktorá si premyslela, že nie je rozumné minúť celé úspory.

„Ved' v tomto svete sa môže stať hocičo a takmer za všetko sa platí.“

Klimko sa však už rozhodol. Odovzdal tete predavačke všetky svoje peniaze a ukryl si vojačika do vrecka nohavíc. Barborka sa tiež chcela potešiť. No kúpila si len náramok, ktorý stál jedno euro, a tak jej vo vrecku ostali štrngat' zvyšné mince.

Permoníci potom opäť zastúpili predavačku Janku v obchode. Kým sa vrátila, vytrávilo im a začal sa ozývať hlad. Rozhodli sa, že pôjdu vyskúšať reštauráciu. Videli, ako z nej chodia usmíati ľudia a hovoria, že sa dobre najedli. Chceli to skúsiť tiež.

Za 10 eur, ktoré dnes spolu zarobili v obchode, dostali výbornú pizzu aj bublinkovú vodu. Také jedlo sa v podzemí veru nedá nájsť. Bolo to to najlepšie, čo doteraz jedli a pili. Voda ich štekľila v hrdlách a po pizze sa len tak zaprášilo.

Po jedle sa spokojní vybrali krížom cez námestie, ktoré plánovali dnes preskúmať. So záujmom sledovali všetko, čo sa v uliciach dialo. Na jednej z budov si všimli niečo, čo doteraz uniklo ich pozornosti.

Veľký nápis CUKRÁREŇ PERMONÍK dopĺňal obrázok škriatka, ktorý akoby im z oka vypadol.

„Ved' to sme my permoníci!“ tešili sa naši kamaráti. „Pod'me sa pozrieť do tej cukrárne, možno tam nájdeme ďalších permoníkov od nás z podzemia.“

Permoníkov v cukrárni nenašli. Objavili však niečo ešte lepšie. Vcukrárni predávali zmrzlinu, a nie hocijakú. Permonícku zmrzlinu so zlatou posýpkou. Na takú dobrotu dostali obaja chuť.

Barborka vytiahla úspory a už aj objednávala jednu zmrzku pre seba. Klimko však smutne postával pri dverách a v ruke stískal svojho vojačika. Minul zaňho všetky peniaze a na zmrzlinu mu už neostalo.

„Tak to vidíš, Klimko, nemal si si ho kupovať. Došlo na moje slová!“ mudrovala Barborka a provokatívne oblizovala zmrzlinu z každej strany.

Chcela ho trochu potrestať, lebo nedal na jej radu. Klimko nič nepovedal, no bolo vidno, že jej dal za pravdu a ľutoval, že si nejaké peniaze neodložil. Barborka opäť siahla do vrecka sukničky a vybrala svoje posledné peniaze. Ved' aká by to bola kamarátka, keby ho nechala trápiť sa? Kúpila jednu zmrzlinu aj Klimkovi, ten celý zažiaril, poďakoval sa Barborke a zmrzlinu zjedol skoro na jeden hlt.

Spoločne sa potom dohadovali, ako je najlepšie hospodáriť

s peniazmi a čo urobia s ďalším zárobkom. Ako sa tak dohadovali, celkom zabudli na čas. Medzitým sa začalo stmievať a v Kremnici sa rozsvietili pouličné lampy. Len cesta k štôlni permoníkov ostala tmavá.

Klimko zobral Barborku za ruku a lesným chodníčkom sa ponáhľali späť domov. Večer pred spaním potom obaja porozprávali svojim mamám, aký je ten moderný svet zaujímavý a ako sa tešia, že doň opäť vojdú.

Zopakuj si, čo už vieš a nauč sa niečo nové.

1 Zodpovedaj tieto otázky celou vetou:

Ako sa volá múzeum, do ktorého šli permoníci?

Koľko stála vstupenka do múzea?

Koľko stál vojačik, ktorého si kúpil Klimko?

Čo si permoníci kúpili v reštaurácii?

Peniaze, ktoré zarobíme,
voláme **príjmy**.
Peniaze, ktoré minieme,
voláme **výdavky**.

2

Permoníci sa v príbehu naučili, ako sa rozmieňajú peniaze. Vieš to aj ty? Dopln do prázdnych mincí ich hodnoty, aby sedel príklad.

Príklad: = + + +

 = + +

 = + + +

 = + + + +

3

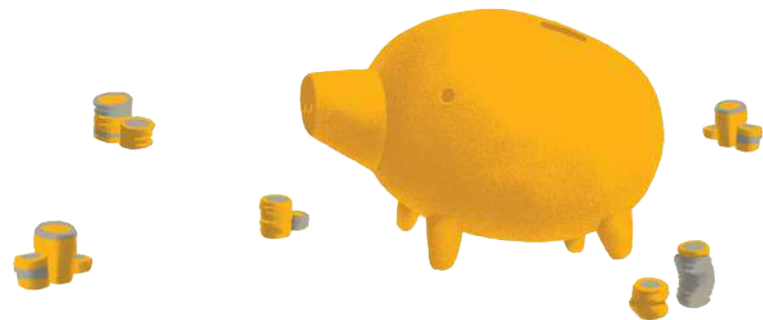
Dopln správne slová do viet.

mince

kartou

výdavok

Rozmieňanie peňazí je výmena hotovosti za iné _____ alebo bankovky. Keď platíme v obchode peniazmi, nemusíme mať presnú sumu. Pani predavačka nám dá _____. Môžeme platiť platobnou _____, mobilom s aplikáciou banky alebo hodinkami či smart náramkom.

4

Pomôž permoníkom zaplatiť v reštaurácii za jedlo. Pospájaj mince a bankovky s potravinami tak, aby ti vyšlo presne na zaplatenie každého jedla a pitia.

5

Za čo všetko sa doma platí? Pomenuj tieto položky a napíš ďalšie veci, za ktoré sa platí.

Ďalšie výdavky: _____

6

Nikdy by sme nemali míňať viac, ako zarobíme. Pomôž permoníkom nakúpiť tak, aby každý ušetril aspoň 1 €. Zakrúžkuj červenou nákup Barborky a modrou Klimkov.

Ja mám
20 €

A ja
15 €

Bonusová úloha na doma:

Permoníci sa rozhodli ísť s Agátkou do obchodu a pomohli jej urobiť nákup.

A. Zisti, koľko stoja jednotlivé potraviny v obchode a ich cenu napíš na cenovky.

10 vajec

cestoviny

1 l mlieka

1 kg múky

chlieb

1 l oleja

1 kg zemiakov

100 g syra

1 kg jablk

jogurt

keksíky

toaletný papier

prací prášok

šampón

zubná pasta

B. Pomôž Agátke nakúpiť na celý týždeň. Vyber, ktorý tovar a koľko ho kúpi. Spočítaj, koľko peňazí minie.

C. Porovnaj, koľko minie Agátka a koľko míňa vaša rodina doma na nákup mesačne.

Vieš, že...

jedlo je často jedným z najväčších mesačných výdavkov v rodine?

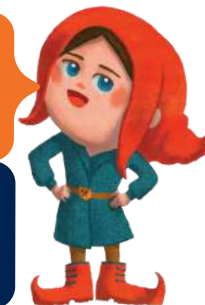
4. KAPITOLA

ŠETRI

Permoníci a dobrodružstvo na zlatom potoku

Vypočuj
si príbeh.

Letné prázdniny majú aj deti v permoníckom svete. Nechodia síce s rodičmi do hôr ani k moru, no užívajú si po svojom. Malí permoníci si letné dni v podzemí krátia hľadaním zlata, triafaním zlatých guľôčok do jamky či kúpaním sa v podzemných jazierkach. Barborka s Klimkom však mali tieto prázdniny aj iné plány.

Tešili sa, že sa môžu viac venovať návštevám Kremnice. Do mesta chodili čoraz častejšie a zostávali dlhšie a dlhšie. Zvykli si na slniečko a dokonca sa aj trochu opálili, čo je u permoníkov výnimočné.

Viackrát sa vrátili aj do Múzea mincí a medailí. Najmä preto, že teta Agátka mala pre nich vždy pripravený nejaký zaujímavý príbeh alebo múdrosť. Vysvetlila im aj veľa vecí o správnom hospodárení, rodinných financiách, vreckovom či sporení.

Permoníci sa s tetou Agátkou skamarátili. V jedno sobotné dopoludnie ich namiesto do múzea zobrala krížom cez námestie na mestský hrad. Na nádvorí bolo poriadne živo. Všade pobehovali natešené deti s pomaľovanými tvármi a so svetielkujúcimi balónmi.

„Dnes je tu cirkus,“ prezradila im Agátka. Klimko aj Barborka sa okamžite rozhodli preskúmať areál hradu. Cirkusanti v pestrofarebných šatách žonglovali, smiali sa a zabávali deti.

Ako tak prechádzali pomedzi stánky, Barborka začula zvláštny šepot.

„Barborkaaa... Barborkaaa...” zdalo sa, akoby niekto volal jej meno.

V tej chvíli vyšla spoza jedného zo stánkov stará žena oblečená v dlhých červeno-bielych šatách a bez varovania Barborke nasadila na hlavu klobúk. Dlhé šedivé vlasy jej padali do tváre, keď sa sklonila k Barborke a pošepla jej:

„Viem, kto si, Barborka. A viem, ako chodíte s Klimkom do mesta. Tento klobúk som vyrobila špeciálne pre teba, je čarovný. Keď si ho kúpiš za čestne zarobené peniaze, ovládneš jeho moc. Ten, kto ho má na hlave, sa môže preniesť, kamkoľvek chce.”

Barborka ostala stáť ako prikovaná. Kto je tá pani? Odkiaľ ich pozná a naozaj je klobúk čarovný?

To už ju však Klimko ťahal ďalej k vedľajšiemu stánku. Akoby si klobúk ani zvláštnu pani vôbec nevšimol. V stánku sa práve začala škola maľovania.

Deti rozdelené do menších skupín kreslili obrázky od výmyslu sveta. Učili sa, ako použiť vodové farby, ako voskovky a kedy sú lepšie temperky.

Permoníci tiež skúsili kresliť, ale viac ako samotné kreslenie ich však zaujal jeden konkrétny obraz. Zobrazoval loďku na vode, okolo ktorej vyskakovali nad hladinu rybky. Voda bola divoká, všade samé vlny, priam zvädzala na dobrodružstvo. Permoníkov obraz natoľko zaujal, že aj Barborka zabudla na záhadnú stareнку a niekoľko ďalších dní s Klimkom dookola rozoberali, aké to asi

je plaviť sa loďkou. Chceli sa o člnkovaní dozvedieť viac a chceli ho zažiť na vlastnej koži. Agátka im na čomsi zvanom internet našla, že loďka sa dá požičať za peniaze. Nie je to však lacné.

Permoníci nemali veľa eur, no teta Janka z predajne ich povzbudila. Sľúbila im, že môžu aj naďalej chodiť k nej vypomáhať.

„Ak si budete odkladať z každej výplaty obaja po jednom eure, na konci leta budete mať našetrených dosť peňazí na požičanie lode a užijete si perfektný výlet.”

A tak sa permoníci rozhodli, že začnú sporiť. Odkladať si po troškách im prišlo ako veľmi rozumný nápad.

„Jedno euro z výplaty ani nepocítíme a za dobrodružstvo to určite stojí!” tešil sa Klimko.

Kam však odkladať úspory?

„Ja si budem dávať peniaze do ponožky!” rozhodla sa Barborka, keď prišli k nej domov a zo skrine vytiahla červeno-bielu pásikavú podkolenku.

Len čo ju zbadala, spomenula si na tú zvláštnu pani v červeno-bielych šatách. Zahнала však myšlienky na ňu. Možno sa jej to celé iba zdalo, nahovárala si. Veď klobúk mala na hlave a hneď nato ho zas nemala.

Vložila do podkolenky prvé euro, starostlivo ju zrolovala do kľbka a vsunula pod vankúš.

„Tu to bude bezpečné!” tešila sa, akú dobrú skrýšu si vymyslela. „Veď komu by to už napadlo, že mám peniaze pod vankúšom v ponožke?”

Klimkovi ponúkla svoju druhú podkolenku, aby aj on mal úspory

v bezpečí, ale jemu sa to až tak nepozdávalo. Radšej sa chcel poradiť s mamou, lebo ako už zistil, peniaze sa ľahko rozkotúlajú. A to nielen preto, že sú guľaté.

Mamy, tie poznajú svoje deti najlepšie. Tá Klimkova o ňom vedela, že má rád nové veci a nie je práve šetrný typ. Preto mu navrhla, že bude úspory strážiť. Spolu vhodili prvé euro do pokladničky v tvare prasiatka a mama ju zobrala.

„Prasiatko odložíme až na hornú policu, aby ťa peniaze nelákali.“

Leto plynulo ďalej. Permoníci sa zabávali, pomáhali v obchode a zodpovedne odkladali eurá, ako slúbili. Plnila sa ponožka pod vankúšom aj prasiatko.

Takto prešiel takmer celý mesiac a blížil sa deň D. Barborka občas premýšľala nad čarovným klobúkom, no od toho dňa v cirkuse už starenku nevidela, a tak začala veriť, že to naozaj nebolo skutočné.

Do výletu ostávalo už len pár posledných dní. Klimko slúbil mame, že za pomoc so šetrením jej pomôže upratať. Preto sa s Barborkou dohodli, že sa tých pár dní neuvidia a stretnú sa až v sobotu ráno pri Barborkinom dome. Odtiaľ spolu pôjdu po loďku a hor sa na dobrodružstvo.

Noc pred výletom Klimko takmer oko nezažmúril. Tak veľmi sa tešil. Barborka tiež nemohla poriadne spať. Dôvod však bol iný, trápili ju výčitky svedomia.

Predchádzajúci deň, kým Klimko pomáhal mame, vybrala sa sama do Kremnice. Práve sa tam konal jarmok. Chcela sa len popozerať, kto čo predáva. Pre istotu si zbalila aj podkolienku s úsporami, no naozaj nechcela nič kupovať.

Ako tak chodila pomedzi stánky, opäť začula tichý hlas, ako ju volá.

„Barborka, pod' si po klobúk!“

Obzerala sa sprava doľava, až ju zočila. Úplne v rohu námestia stála tajomná ženu z cirkusu. Stála tam v pásikavých šatách s klobúkom v ruke a sledovala Barborku pohľadom. Ani netušila ako, Barborka zrazu stála pri starenke a snažila sa jej klobúčik vytrhnúť z ruky.

Bol krásny a padol jej ako uliaty. A navyše mal byť čarovný, vyrobený špeciálne pre ňu. Či chcela alebo nie, nedokázala odolať pokušeniu a klobúk si kúpila. Starena opäť rozprávala o jeho špeciálnych schopnostiach a vypýtala si zaň všetky úspory, ktoré mala Barborka v podkolienke. V tej chvíli však Barborka premýšľala iba nad tým, ako bude s klobúkom cestovať po svete a starenke zaplatila.

Až večer pochopila, že minula všetky svoje peniaze a teraz nemajú dosť na požičanie si loďky. Bála sa, že Klimko neuverí príbehu o čarovnom klobúku a prestane byť jej kamarátom.

Ráno Klimko nadšene klopal na Barborkine dvere a tešil sa na výlet. Nikto neotváral, tak vošiel do domu. Barborku našiel plakať v izbe.

„Čo sa deje?“ zisťoval, a tak mu Barborka rozpovedala celú pravdu. O cirkuse, o starej žene aj o klobúku. Na záver s plačom dodala, že kvôli nej teraz nemôžu ísť na výlet.

„Takto sa to predsa nemôže skončiť,“ rozhodne povedal Klimko.

„Vezmi si klobúk a ideme. Našetril som vďaka maminej pomoci o niečo viac. Môžem ti požičať a potom mi to vrátiš. A klobúk aspoň vyskúšame!“

Toto gesto Barborku dojalo a začala plakať ešte viac. Objala Klimka a sľúbila, že mu vráti všetko do posledného eura. Zobrala klobúk, batoh s vecami a išli.

Na loďku nasadli kúsok za Kremnicou, na brehu Kremnického potoka. V nejednej legende sa spomína, že práve tu objavili ľudia vďaka permoníkom v minulosti zlato. Miestni ho preto nazývajú aj zlatý potok. Preteká Kremnicou a ústí priamo do Hronu, o ktorom permoníci počuli, že je na splavovanie ako stvorený.

Obaja si obliekli plávaciú vestu a vydali sa na vodu. Plavba prebiehala podľa predstáv. Najskôr len skúšali, ako sa pádľuje a pozorovali okolie. Sledovali rybky pod vodou aj svet nad hladinou. Z brehu na nich veselo kývali deti. Na stromoch štebotali vtáčiky. V diaľke sa pýšil hrad, pod ktorým sa potok vlieva do Hrona.

Čím bližšie však boli k Hronu, tým silnejší bol prúd vody a malí permoníci začali mať problém loďku ovládať. Voda im špliechala do tváre a Barborke vypadlo z ruky pádlo. Na chvíľu sa stratilo pod hladinou, kým ho voda vyplula niekoľko metrov

pred loďou. Klimko si uvedomil, že bez pádla sa nedostanú na breh.

Odvážne skočil do vody a plával k nemu. Konečne ho chytil a chcel plávať späť k loďke, no prúd ho ťahal vpred. Chvíľu to vyzeralo, že Klimka voda odnesie. Vtedy si Barborka spomenula na klobúk. Bez váhania mu ho hodila a kričala.

„Daj si ho na hlavu, Klimko. A želaj si, aby si bol zas na loďke!“

Už boli takmer pri sútoku Hrona, keď sa Klimkovi podarilo nasadiť si klobúk na hlavu a vysloviť želanie. A verte alebo nie, klobúk fungoval. Klimko sa odrazu ocitol na loďke, v ruke stískal pádlo a obaja permoníci začali pohotovo pádlovať k brehu. Z posledných síl sa im podarilo dostať mimo vody, zvalili sa do trávy a dobrú chvíľu len ležali a mlčali. Obaja si uvedomovali, že sa to mohlo zle skončiť.

Klobúk ich zachránil a v ten deň ho využili ešte raz. Objali sa a Barborka si zaželala, aby boli zas doma, v podzemných chodbách.

Unavení a vystrašení sa rozlúčili a sľúbili si, že sa o všetkom porozprávajú nasledujúci deň. Jedno si však povedali ešte v ten večer. Deti bez rodičov na splav nemôžu a ani oni už nebudú opäť pokúšať šťastie.

Zopakuj si, čo už vieš a nauč sa niečo nové.

1 Zodpovedaj tieto otázky celou vetou:

Čo sa dialo cez prázdniny na mestskom hrade v Kremnici?

Na čo si sporili permoníci peniaze?

Koľko eur si odkladali permoníci z každej výplaty?

Kam si úspory odkladala Barborka a ako to robil Klimko?

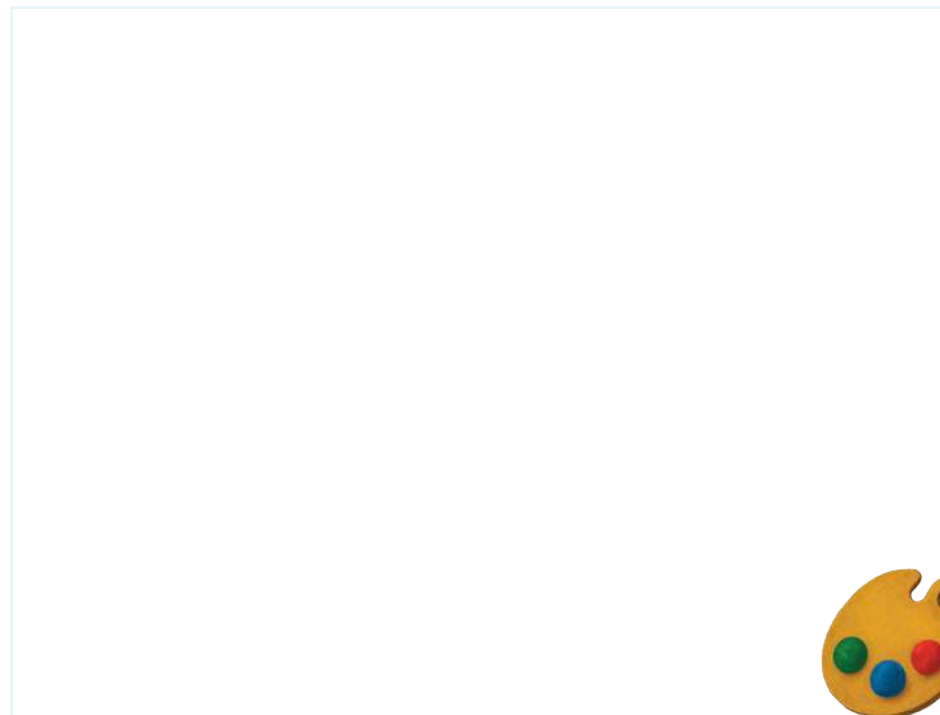
Peniaze míňame na to,
čo potrebujeme alebo
na to, po čom túžime.
**Poznáš rozdiel medzi
túžbami a potrebami?**

2 Pomôž permoníkom roztriediť ich túžby a potreby.

3 Nakresli, po čom najviac túžiš.

4

Permoníci sa rozhodli, že o rok pôjdu zas na výlet. Potrebujú si nasporiť každý po 50 €. Vypočítaj, či sa im to podarí.

Klimko si bude odkladať každý mesiac 5 €, Barborka sa rozhodla, že si odloží 1 € každý týždeň. Na sporenie majú 10 mesiacov (44 týždňov). Stihnú si nasporiť dosť?

Klimko spori _____ €

Odloží si peniaze _____-krát

Spolu nasporí _____

Barborka spori _____ €

Odloží si peniaze _____-krát

Spolu nasporí _____

Niekedy nám stačí sporiť na veci chvíľu, inokedy to trvá omnoho dlhšie. Závisí to od toho, čo si chceme kúpiť, koľko a ako často vieme odkladať.

6

Na dovolenku alebo drahšie veci si väčšina z nás musí nasporiť. Vieš, na čo ešte zvyknú dospeláci sporiť? Spoj správne možnosti.

Dovolenka

Vysoká škola

Vlastné bývanie

Dôchodok

Auto

Bonusová úloha na doma:

Kam si odkladáš svoje úspory ty a kde si ich môžu odkladať dospelí? Napíš aspoň 3 možnosti.

5

Permoníci si sporili na plavbu loďou. Na čo si chceš sporiť ty? Prejdi si sporiacim chodníkom a zisti, čo všetko ťa čaká, kým dôjdeš do cieľa.

2.
Musím nasporiť _____ €

1.
Sporím si na _____

3.
Pravidelne si budem odkladať _____ €

4.
Chceš aj niečo iné? Nedaj sa zlákať!

5.
Už som skoro v cieľi

6.
Hurá, našetrené!

PLAVBA LOĎOU

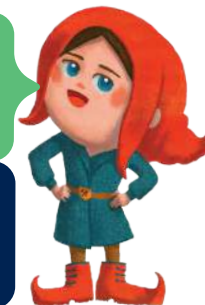
5. KAPITOLA

POŽIČAJ

Ako Barborka splatila požičané

Vypočuj si príbeh.

Permoníci žijú v podzemí už dlhé stáročia. Tvorí rodiny a priateľstvá, bývajú v dedinách a mestách, podobne ako my ľudia nad zemou. Niekedy, možno tak raz, dvakrát za sto rokov, sa narodí permoník či dvaja, ktorých láka slniečko, odvážia sa vystúpiť z tmavých chodieb a ukázať sa ľuďom. Vďaka takým sa legendy o permoníkoch zachovali až dodnes.

Aj našich kamarátov Barborku a Klimka lákal svet nad zemou. Žili vo svojej permoníckej osade pod historickou Kremnicou a do nášho sveta sa dostali vďaka kúzlam.

Či permoníci žijú aj dnes, alebo sú to len návštevníci z minulosti, asi nezistíme. V tomto príbehu sa však dozvieme, ako to bolo s permoníkmi kedysi a zažijete Barborkinu strašidelnú cestu.

Po plavbe na zlatom potoku neostalo kamarátom veľa času na ďalšie dobrodružstvá. Prázdniny sa skončili a so začiatkom školy prišli nové povinnosti. Nebolo kedy chodiť do Kremnice, nieto ešte do práce. Klimko s Barborkou sa venovali hlavne učeniu a dobíjali zameškané doma.

Nezabudli však na nebezpečný zážitok ani na čarovný klobúk. Cez prestávky v škole sa dohadovali, ako by mohli klobúk použiť. Klimko navrhoval, aby s ním cestovali. Chcel spoznať aj iné mestá a ochutnať zmrzlinu v každom z nich.

Barborku však trápilo, že Klimkovi ešte nesplatila pôžičku

a chcela klobúkom radšej zarobiť peniaze. Vedela, že požičané sa musí vrátiť, a ťažilo ju to.

Najskôr vymyslela, že by klobúk mohla požičiavať za peniaze kamarátom. Nápad to bol dobrý a záujemcov bolo veľa. Lenže čo, keď žiaden permoník nemal eurá na zaplatenie. Ved' do Kremnice chodili len Klimko a Barborka. Potom jej napadlo, že v meste videla muzikantov, ako zbierali na ulici peniaze do klobúka. No ona nevedela hrať na žiaden nástroj.

A tak premýšľala a premýšľala. Na hodinách sa nesústredila. Pri matematike miesto príkladov prepočítavala, koľko musí robiť, aby splatila dlh. A veru to nebolo málo.

Nezostávalo jej nič iné, len si nájsť víkendovú brigádu. Našťastie sa už v Kremnici ako-tak vyznala a s Klimkovou pomocou sa jej podarilo dohodnúť si prácu v cukrárni Permoník. Ved' kto by odmietol permoníka v permoníckej cukrárni. Mala chodiť vypomáhať celý september, vždy v sobotu na 3 hodiny.

Barborka si všetko dobre spočítala. Keď bude brigádovať každú sobotu a v septembri sú až štyri soboty, na konci mesiaca bude mať zarobených dosť peňazí na splatenie dlhu. A ešte jej pár eur zostane, aby kúpila Klimkovi z vd'aky ďalšieho vojačika. Ten sa mu tak páčil.

Takto prešiel takmer celý mesiac. V škole im dávali veľa domácich úloh a cez víkend sa Barborka s Klimkom ledva stihli vidieť. Klimko chodil von s ostatnými spolužiakmi, zatiaľ čo Barborka poctivo pomáhala v cukrárni. Bolo jej ľúto, že nemôže tráviť čas s kamarátmi.

Zmeškala súťaž v podzemnom púšťaní lodiek, nestihla

prísť na permonícke vinobranie, no úplne najviac ju mrzelo, že nebude na veľkej rodinnej oslave. Konala sa v poslednú septembrovú sobotu v Španej doline u jej babičky Katreny. Barborka videla babičku málokedy, lebo do Španej doliny je to z Kremnice dosť ďaleko. Ide sa podzemnými chodbami takmer celý deň. Preto sa stretávali len raz za niekoľko rokov a na oslavu dlho spomínali.

Barborka sa dohodla s mamou, že síce nepôjde na oslavu s nimi, no len čo skončí v cukrárni, prenesie sa kúzelným klobúkom priamo k babke, aby stihla aspoň polovicu oslavy.

Nadišla dlhoočakávaná sobota. Rodičia so súrodencami odišli k babičke ešte v piatok po škole, lebo ich čakala dlhá cesta. Barborka teda ostala prvýkrát sama doma cez noc. Nemohla zaspáť a budili ju zlé sny.

Ráno utekala do cukrárne a v práci odpočítavala každú minútu. Presne na poludnie, keď na kremnickom hrade odbilo dvanásť hodín, Barborka poďakovala pani cukrárke, zbalila poslednú výplatu a utekala do predajne kúpiť Klimkovi vojačika. Schovala ho do vrečka s peniazmi a hneď chcela cestovať. Bola taká nadšená, že o chvíľu uvidí rodinu, až úplne zabudla, kde vlastne babička býva.

„Prenes ma na Staré hory,“ zapriala si Barborka.

Klobúčik urobil svoju prácu dobre, no Barborka sa pomýlila a miesto útulného babkinho domčeka sa ocitla kdesi uprostred lesa. Zľakla sa, lebo netušila, čo sa stalo. Ako sa teraz dostane k babičke? A kde to vlastne babička býva?

Niekde v diaľke zahúkala sova. Les bol temný a miešali sa v ňom listnaté a ihličnaté stromy. Cez husté konáre k nej prenikalo len pár lúčov svetla a silná hmla jej bránila vo výhľade.

„Kde to som?“ vykrikla Barborka.

Odpoveďou jej bol len šum lístia a slabá ozvena: „Som... to som... kde som...“

V tom zhone úplne zabudla, kde sa vlastne dala preniesť. Zem bola vlhká a opadané mokré lístie jej chladilo nohy. Striaslo ju od zimy a trochu aj od strachu. Chcela zas použiť klobúk, ale naozaj si nepamätala, kde babička býva.

Mama jej zvykla hovoriť, že ak si na niečo chceme spomenúť, musíme na to prestať myslieť. A tak už viac nemyslela. Rozhodla sa byť odvážna. Vydala sa krížom cez les, len tak, nevediac, kam ide.

Kráčala už dobrú pol hodinu a stále videla len temný les vystupujúci z hmly. Medzičasom sa dvihol vietor. Náhle, skôr ako stihla zareagovať, jej z hlavy strhol klobúčik a unášal ho preč. Barborka sa za ním rozbehla, čo jej nohy stačili.

Bez klobúka sa nikdy nedostane domov! Našťastie sa permonické deti často hrajú na naháňačku, a tak Barborka vedela rýchlo utekať. Po chvíli dobehla klobúk a poriadne si ho nasadila na hlavu, aby už neodletel.

Chcela kráčať ďalej, no vtedy to zbadala. Len pár metrov od nej cez hmlu presvital strom a na ňom videla niečo bielo-červené. Išla to preskúmať. Na kmeň niekto nakreslil pod

seba tri čiary, dve biele po krajoch a v strede červenú. A čo bolo najlepšie, od stromu viedla lesom cestička a kúsok ďalej bol na strome rovnaký obrázok a za ním ďalší a ďalší. „Pôjdem po značkách!“ pomyslela si Barborka. „Sú rovnakej farby ako môj klobúčik. To nemôže byť náhoda!“

Kráčala ďalej chodníčkom a krátila si cestu počítaním značiek. Jeden, dva... dvadsaťtri... až zrazu prišla k zvláštnej tyči, na ktorej bolo zavesených niekoľko ceduliek. Netušila, že značky na strome sú turistické a nikdy nevidela turistické rázcestie. Trošku však vedela čítať. A tak sa z cedulky dozvedela, že cestička, po ktorej ide, sa volá Barborská cesta.

Na ďalšej cedulke bolo napísané: Staré hory 1 hod.

A na poslednej cedulke: Špania dolina 3 hod.

„To je ono!“ skríkla od radosti Barborka. „Špania dolina!!!“

A hneď, ako to vyslovila, klobúk akoby vytušil jej pranie a preniesol ju priamo k babkinmu domu. Barborka bola šťastná a unavená zároveň. V lese sa zašpinila a poriadne premokla. Keď ju zbadala mama, okamžite ju objala a chcela počuť, čo sa stalo.

Ich rozhovor však prerušila babička. „Prepánajána, dieťa moje, čo to máš na hlave?“

Barborka sa vyľakala, že má asi vo vlasoch pavúka, no babička ukázala na klobúk.

„Veď ten klobúk... ten...“ zobrala babka klobúk do rúk a hľadala slová.

Mama zatiaľ Barborke doniesla čisté oblečenie a vysušila jej vlasy a tvár. Babička ešte chvíľu pozorovala klobúk a obracala ho v rukách. Potom sa rozrozprávala. Aj ona ako mladá objavila skrýšu v jaskyni a chodila do Kremnice. Tiež neodolala ľuďom a chodievala čoraz častejšie.

Jedného dňa stretla tajomnú ženu, ktorá jej predala klobúk. Vyzeral presne ako tento, len farbu mal inú. Klobúk ju stál všetky poklady, ktoré doma ukrývala pred kamarátmi. Vďaka nemu so svojou sestrou navštívili rôzne miesta a zapáčilo sa im cestovanie. Klobúk však použili presne päťkrát. A potom zmizol. Len tak sa vyparil a už ho nikdy nevideli. Jej sestre cestovanie chýbalo, a tak opustila rodinu a odišla z domu do sveta. Na svojich cestách vraj spoznala lásku svojho života v ďalekej banskej dedine, v Pukanci, kde asi žije až dodnes.

Nevideli sa už takmer 100 rokov.

„Babička mala sestru? A kúpila tiež čarovný klobúk? Funguje len päťkrát?“ to je len niekoľko z otázok, čo Barborke išli hlavou.

A kde je teraz tá sestra? A prečo sa už nevideli? Kým sa zvyšok rodiny zabával, Barborke to nešlo z hlavy. Prvý raz použil klobúk Klimko, aby sa zachránil, a potom sa s ním preniesli domov. Dnes ho použila ďalšie dva razy. Má už len posledné kúzlo? Ako ho najlepšie využiť?

Rodinná oslava trvala až do neskorého večera. Všetci okrem

babky a Barborky sa dobre zabávali. Ony dve boli tiché. Každá z nich premýšľala. O tom istom, a predsa každá tak trochu o inom. Babička smútila za sestrou a kde-tu povedala len tak sama pre seba.

„Hej, hej, vyberiem sa za ňou, aj keď je to tak ďaleko.“

Kým svitlo nové ráno, Barborka sa rozhodla. Celá rodina sa už pripravovala na cestu domov a lúčili sa s babičkou. Barborka počkala, kým sa všetci rozlúčia, a potom prišla priamo k babke. Silno ju objala a položila jej svoj klobúk na hlavu.

„Ak je pravda, čo si povedala, babi, mám už len jedno kúzlo. A bola by škoda využiť ho na niečo sebecké. Keď som to potrebovala ja, môj kamarát Klimko mi bez váhania pomohol. Teraz zas ja pomôžem tebe. Využi môj klobúk a odíď za sestrou. Ja si poradím aj bez klobúka.“

Babička nemohla uveriť, čo pre ňu Barborka urobila. Konečne mohla opäť vidieť sestru. Akoby na mieste omladla. Ten pocit, ktorý Barborka zacítila pri srdiečku, keď videla šťastnú babičku, bol na nezaplatenie. Pochopila, že nezištne pomáhať či obdarovať druhých, má cenu zlata.

Barborka s rodinou sa potom spokojne vybrali na cestu domov. Tešila sa na Klimka a na to, ako mu vráti peniaze. Určite sa poteší aj vojačikovi, čo mu kúpila. A tak sa Barborka v tomto príbehu naučila hneď niekoľko dôležitých vecí.

Požičať si peniaze je jednoduché, no vrátiť ich už ťažšie. Často sa tak pripravíte o čas či zážitky. A z krátkej radosti sa môže stať dlhá starosť so splácaním.

Naopak, požičať niečo alebo dokonca nezištne darovať, prináša dobrý pocit, ktorý zostane. Neznamená to však, že by sme mali dávať každému, čo si pýta. Uvidíte, že keď príde tá chvíľa, keď budete môcť niekoho obdarovať, spoznáte to!

Zopakuj si, čo už vieš a nauč sa niečo nové.

1 Zodpovedaj tieto otázky celou vetou:

Ako často pracovala Barborka, aby mohla vrátiť Klimkovi pôžičku?

V akej dedine bývala Barborkina babička?

Ako využila Barborka posledné kúzlo klobúka?

Čo dostal Klimko od Barborky za to, že jej požičal peniaze?

Úrok je odmena
za požičanie peňazí.
Ak požičiame peniaze
my banke, dá úroky
nám. Ak si vezmeme
úver, musíme platiť
úroky banke my.

2

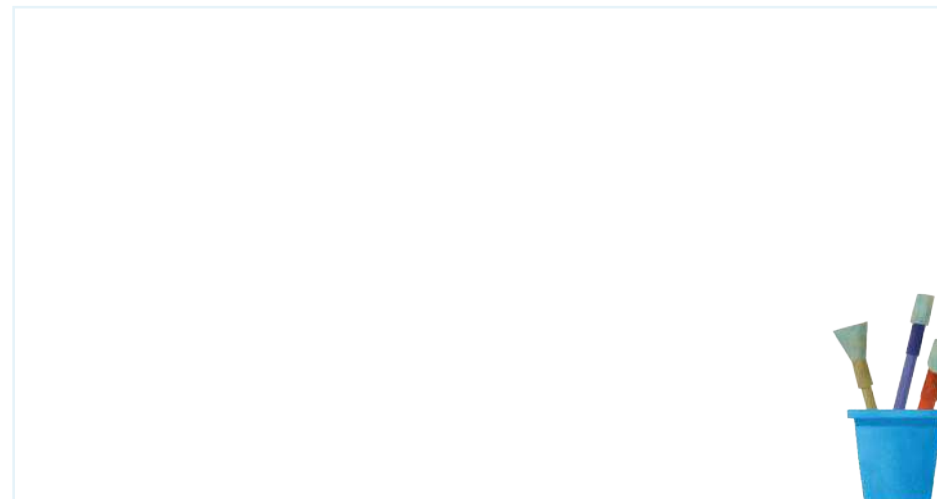
Tieto veci si ľudia často požičiavajú namiesto toho, aby si ich kúpili. Pomenujte obrázky.

3

Nakresli, čo si bežne požičiavate s kamarátmi?

4

Barborka splatila Klimkovi dlh naraz. Banke splácame úver postupne každý mesiac. Takto funguje požičiavanie si z banky. Pozri sa na obrázok a popíš, čo vidíš. Na ktorej strane je viac peňazí?

5

Rozumieš tomu, ako sa spláca úver v banke? Vypočítaj slovnú úlohu. Pomôž si kalkulačkou.

Barborka si požičala 600 € a bude ich banke splácať 1 rok. Banke musí vrátiť peniaze postupne - 12-krát po 53 €. O koľko eur viac zaplatí Barborka oproti tomu, čo si požičala?

Zápis:

Výpočet:

Odpoveď: Barborka zaplatila na úrokoch _____ €.

6

Doplň správne slová a nauč sa o požičiavaní.

úver

úrok

požičiaš

Peniaze, ktoré si _____, sú tvoj dlh. Pôžička z banky sa volá _____. Odmena za požičanie peňazí sa volá _____. Úver na bývanie voláme hypotéka. Takýto úver splácame veľa rokov a vďaka nemu môžeme kúpiť dom alebo byt, aj keď nemáme dosť peňazí na účte alebo v hotovosti.

Bonusová úloha na doma:

Porozmýšľaj a napíš, prečo si niektoré veci požičiavame miesto toho, aby sme si ich kúpili. Tiež sa zamysli, či je požičiavanie peňazí podľa teba dobré alebo zlé a prečo. O odpovediach sa porozprávajte so spolužiakmi.

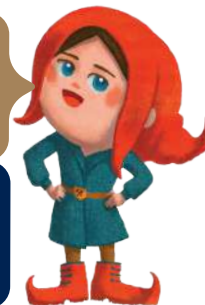
6. KAPITOLA

OCHRÁŇ

Ako sa permoníci dostali do Bratislavy

Vypočuj si príbeh.

Naši kamaráti permoníci trávili začiatok jesene každý sám. Kým Barborka celý september poctivo pomáhala v cukrárni, Klimko skúmal podzemie. Hľadal nové chodby, objavoval neznáme miesta.

Pri jednej zo svojich ciest narazil na zvláštnu jaskyňu. Bola vysoká a žiarila farbami. To vďaka tomu, že cez dieru v stropě dnu presvitlo pár slnečných lúčov, ktoré sa vo vlhkej jaskyni menili na dúhy. Klimko bol zvedavý permoník, a tak skúšal vyjsť po stenách jaskyne, aby zistil, kam tá diera vedie. Steny však boli strmé a mokré. Klimko liezol, padal, šplhal, skákal, no nijako sa mu nedarilo dostať sa hore. Nakoniec musel uznať, že sám to nezvládne.

Deň po oslave Barborkinej babičky sa kamaráti opäť stretli. Vyobľímali sa, rozpovedali si svoje príbehy a Barborka splatila Klimkovi dlh. Dala mu aj nového vojačika, čo Klimka skutočne veľmi potešilo.

Po škole sa vybrali do Klimkovej tajnej jaskyne. Spoločne skúšali dostať sa k otvoru. Najskôr vyliezol jeden na druhého, potom zas druhý na prvého. Stále však nedočiahli.

„Čo keby sme sa na niečo postavili?“ navrhla Barborka.

To niečo boli kamene, z ktorých vyrobili vežu. Chvíľu trvalo, kým ju spevnili tak, aby bola bezpečná. Potom im už nič nebránilo preliezť dierou von. Miesto, kam sa dostali, spoznali takmer okamžite.

Z Kremnice často pozorovali kopec, na ktorom ležala kalvária. No a jaskyňa ich zaviedla priamo nad ňu. Na vyhladku nad kalváriou, z ktorej mohli pozorovať Kremnicu a užívať si prírodu.

Od toho dňa chodili permoníci na vyhladku takmer každý deň. Obdivovali západ slnka, počúvali štebot vtákov na stromoch a sledovali veveričky zbierajúce zásoby na zimu. Kde-tu z diaľky začuli hlasné hu-húúú, keď sova oznamovala koniec dňa. A niekedy, keď ostali dlhšie, začuli z lesa aj divé vlky, ktoré vyli na mesiac.

Jedného dňa opäť sedeli na vyhladke ako zvyčajne. Slnko už takmer zapadlo, keď zazreli nad kopcom niečo zvláštne. V diaľke sa mihotal tieň a približoval sa. Permoníci sa schovali za kameň. Tieň sa priblížil a v odraze mesiaca zbadali jazdca odetého v striebornej zbroji. Ako cválal po kalvárii, tiahla sa za ním strieborná stopa. Občas zastal a pozoroval okolie. Potom sa zas pustil do cvalu a permoníkom sa zdalo, akoby sa kôň kopytami ani nedotýkal zeme. Takto obišiel jazdec celý kopec a po chvíli ako zázrakom zmizol.

„Kto je ten jazdec?“ dumali permoníci, no nevedeli na to prísť.

Ten istý scenár sa zopakoval aj o pár dní a potom ešte raz. To už Klimko s Barborkou nevydržali a vyskočili spoza svojej skrýše za kameňom.

„Kto ste?“ vyhrkli naraz, dvojhlasne.

Kôň pred nimi prudko zastal, zaerdžal a dvihol sa na zadné nohy. Jazdec ladne zoskočil a s úsmevom na tvári povedal:

„To sa môžem opýtať aj ja vás! Čo robia malí permoníci vonku po zotmení?“

Barborka hneď začala vysvetľovať, ako objavili jaskyňu, Kremnicu a čo všetko doteraz zažili. Klimko ju však stopol.

„Pýtali sme sa prví!“

Jazdec si sadol k nim a začal rozprávať. Býval súčasťou kráľovských jazdcov, takzvanej striebornej gardy. Ochraňoval mince a drahé kovy, ktoré sa vyvážali z kremnickej mincovne po celom širom kraji. Slúžil kráľovi dlhé roky svedomito a čestne, preto si vyslúžil poctu chrániť poklady naveky. Dnes už však nemá veľa práce. O peniaze sa starajú banky a nad nimi drží ochrannú ruku NBS.

Preto si len takto cvála na svojom koni po svete, aby sa uistil, že je všetko v dobrých rukách. Prichádza vždy so západom slnka a s posledným slnečným lúčom zmizne.

O bankách už permoníci čo-to vedeli. Ale čo je NBS, netušili.

Jazdec im teda porozprával, že tak, ako kedysi on chránil kráľovské poklady, tak dnes stráži peniaze Národná banka Slovenska. Dozerá, aby sa banky dobre starali o peniaze ľudí a dokonca rozhoduje, koľko peňazí sa vyrobí a nielen to...

„Takú banku by som chcel vidieť!“ skočil mu do reči Klimko.

„Tak príd'te o týždeň pred západom slnka a ja vás tam vezmem,“ navrhol priateľsky jazdec a už ho zas nebolo. Klimko a Barborka celý týždeň básnili o ceste. Nemohli sa dočkať. V to poobedie, keď slnko začalo klesať za obzor, sa jazdec objavil ako sľúbil a permoníci nasadli k nemu na koňa. Na mohutnom chrbte tátoša vzlietli tak rýchlo, že si ani nestihli uvedomiť, čo sa deje. Pod sebou uvideli vzdalujúce sa kopce a strechy kremnických domov.

Kôň skutočne lietal. Klimko sedel vpredu. Pevne sa držal hrivy a od vzrušenia mu srdce bilo až v krku. Barborka ho zozadu stískala a trochu sa bála. Jazdec ich však bezpečne doviedol až do veľkej Bratislavy, priamo na strechu donedávna najvyššej budovy v meste, Národnej banky Slovenska. Klimko aj Barborka ostali v nemom úžase.

V diaľke sa vinul Dunaj, rieka omnoho väčšia ako ich Kremnický potok, ktorý tak odvážne splavili, keď si nasporili svoje prvé peniaze. Nad riekou sa týčil hrad. Ten už poznali z euromincí. Vyzeral tak trochu ako obrátený stôl.

Jazdec ich popohнал. „Pod'me! Nemáme veľa času! Kým slnko úplne zapadne, musím vás odviezť späť a ešte ste sa nedozvedeli nič o národnej banke.“

Tak sa dostali permoníci až do budovy Národnej banky Slovenska. Napriek tomu, že už bol pokročilý čas, vnútri sa to hemžilo ľuďmi. Chodili z jednej miestnosti do druhej, ťukali do počítačov, telefonovali. Jazdec to permoníkom objasnil.

„Dnes je tu rušno. Títo ľudia bojujú proti inflácii. O nej ste už možno počuli. A zrovna teraz tá potvora rastie a rastie...“

A veru, permoníci o inflácii ešte nepočuli. Takže im musel jazdec vysvetľovať ďalej.

„Inflácia, to je taká príšera, ktorá nám požiera peniaze. Ceny neustále rastú. Dnes si za svojich 5 eur kúpite 5 jabĺčok. No o 5 rokov už iba 3, možno 2 jabĺčka. A práve títo bojovníci sa snažia ustrážiť inflačnú príšeru, aby nerástla príliš rýchlo, ale zas ani príliš pomaly.“

Je to ako oheň. Vie vás zohriať, ak horí v kozube a je pod kontrolou. Ak je však plameň príliš veľký, môže vám podpáliť celý dom. A ak v kozube vyhasne, bude vám zima. Aj inflačnú príšeru musíme strážiť, aby rástla tak akurát.“

Kým strieborný jazdec rozprával, presunuli sa do miestnosti plnej detí. Na vstupných dverách stálo VÝSTAVNÁ MIESTNOSŤ a vnútri boli stojany plné mincí, bankoviek aj kadečo iné. Deti sa práve učili o eurách a bývalých slovenských korunách.

Permoníci by najradšej zostali dlhšie, no jazdec pozrel von oknom a pripomenul im, že už budú musieť ísť. S posledným lúčom slnka sa vrátili späť na vyhlíadku nad kremnickou kalváriou. Permoníci mali toľko otázok.

Keď ceny stále rastú, načo vôbec majú šoriť? Ved' si neskôr toho kúpia ešte menej ako dnes. A ako teda majú správne ochrániť svoje peniaze?

Do tmy však ostávalo už len pár minút.

„Nasporené peniaze je potrebné správne uložiť, aby sa zhodnocovali a narástli viac ako inflačná príšera. Nestačí ich odkladať do ponožky, Barborka!“ pousmial sa jazdec.

„A dôležité je tiež chrániť ich sami pred sebou,“ dodal na záver a zmizol.

Permoníci osameli. Za posledných pár mesiacov zažili toho skutočne veľa. Zarábali aj míňali, sporili a za odmenu si užili plavbu po rieke aj čarovný klobúk. Spoznali hodnotu práce, ale aj čaro obdarovávaní a následky, ktoré plynú z požičiavania si.

Každá nová informácia prinášala aj nové otázky, na ktoré zatiaľ nepoznali odpovede. Boli si však istí, že so strieborným jazdcom sa nevideli posledný raz a tešili sa, koľko ich toho ešte môže naučiť.

Zopakuj si, čo už vieš a nauč sa niečo nové.

1 Zodpovedaj tieto otázky celou vetou:

Do akej banky zobral strieborný jazdec permoníkov?

Proti čomu bojovali ľudia v NBS?

Ako opísal jazdec infláciu? Čo je to?

Koľko jabĺčok si podľa jazdca kúpime pre infláciu o 5 rokov?

Peniaze si musíme dobre chrániť – nielen pred infláciou a sami pred sebou, ale hlavne pred podvodníkmi. Je ich dnes veľa a ani sa nemusíte stretnúť naživo. Najviac podvodov sa deje cez mobil – zavolajú ti, posielajú falošné správy, „výhodné ponuky“, e-maily a dokonca vyrábajú falošné webové stránky.

2

Klimko a Barborka sa dozvedeli, že svoje peniaze musia chrániť. Vieš, ako môžu úspešne ochrániť svoje nasporené peniaze pred infláciou? Označ správnu odpoveď.

- A. Musia ich čo najskôr minúť na čokoľvek.
- B. Kúpia veci, ktoré časom rastú na hodnotu, investujú ich alebo uložia do banky s výhodným úrokom.
- C. Odložia si ich do prasiatka alebo inej pokladničky.

3

Nakresli inflačnú príšeru.

4

Vieš odhaliť, čo je bezpečné a čo nie? Zakrúžkuj, ktoré z týchto situácií nie sú bezpečné, a napíš prečo.

A. V hre sa ti zobrazilo okno s nápisom: „Vyhral si tablet! Klikni sem!“

B. Volá ti mama zo svojho čísla a pýta sa, kde si.

C. Web žiada tvoje celé meno a adresu, aby si dostal darček.

D. Na čítovacej aplikácii ti napísal niekto z neznámeho čísla a tvrdí, že ťa pozná zo školy.

E. Príde ti správa, v ktorej tvoj učiteľ píše: „Pošli mi svoje heslo, pomôžem ti s úlohami.“

Ak ti niekto píše alebo volá a:

- tlačí na teba, že musíš rýchlo niečo urobiť
- posíla ti v správe link na web
- sľubuje niečo zadarmo, výhru alebo výhodnú ponuku
- vyzvedá, kde bývaš a ako sa voláš
- pýta si tvoje údaje - heslo, PIN...

pravdepodobne to bude podvod.
Dávaj si na to pozor!

5

Pozri si tieto správy a zakrúžkuj, čo je na nich podozrivé.

Ahoj, Vihral si darček! Klikni sem do 5 minút, zadaj svoju emailovú adresu a heslo a mi ti ho pošleme.

Tvoj balík nemôžeme doručiť. Zaplať poštovné 2 € zadáním čísla karty a CVV sem: bit.eu/vfq-tx, aby mohol byť doručený. Tvoja pošta

6

Pred čím, okrem inflácie, musíme ešte chrániť svoje peniaze? Napíš 3 nápady.

7

Spoj správne dvojice.

zarob

míňaj

Národná banka Slovenska

šetri

dovolenka

potreby

požičaj

práca

úver

ochráň

Bonusová úloha na doma:

Zisti, kde sa nachádza Národná banka Slovenska a aké sú jej úlohy.

Audionahrávky a ďalšie úlohy s permoníkmi
nájdete na 5penazi.sk/permonici

